

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 2.6.2025
COM(2025) 268 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU IN
EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU**

**o izvajanju Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta
z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb
v civilnih in gospodarskih zadevah (prenovitev)**

{SWD(2025) 135 final}

1. UVOD

1.1 Ozadje

Uredba (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (prenovitev)¹ (v nadaljnjem besedilu: Uredba) je nedvomno temelj mednarodnega zasebnega prava EU. Določa enotna pravila za reševanje sporov o pristojnosti in standard za prosti pretok sodnih odločb, javnih listin in sodnih poravnav v Evropski uniji s končnim ciljem olajšati dostop do sodnega varstva na vseh področjih civilnega in gospodarskega prava zunaj področja družinskega, dednega in insolvenčnega prava. Razveljavila in nadomestila je Uredbo Sveta (ES) št. 44/2001 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah² (v nadaljnjem besedilu: uredba Bruselj I). Uredba je pretežno potrdila in okrepila določbe svoje predhodnice, uvedla pa je tudi pomembne novosti, kot je odprava eksekvatur.

Uredba, kakor je bila spremenjena leta 2014³, se od 10. januarja 2015 uporablja v vseh državah članicah, vključno z Dansko⁴.

1.2 Priprava in cilji tega poročila

To poročilo je bilo pripravljeno v skladu s členom 79 Uredbe. Pri pripravi je bila ključni vir informacij o uporabi Uredbe sodna praksa Sodišča Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: Sodišče)⁵. V poročilu so uporabljene tudi ugotovitve študije, ki jo je Komisija naročila za pomoč pri pripravi tega poročila⁶ (v nadaljnjem besedilu: študija). V okviru te študije so bila opravljena posvetovanja z državami članicami, njihova stališča, skupaj z dodatnimi elementi, ki so jih na zahtevo Komisije nekatere države članice predložile na seji Delovne skupine Sveta za civilnopravne zadeve (splošna vprašanja) 28. februarja 2024, pa so bila upoštevana.

To poročilo temelji tudi na ugotovitvah projekta JUDGTRUST⁷ in informacijah o praktični uporabi Uredbe, ki so bile leta 2023 zbrane v okviru Evropske pravosodne mreže v civilnih in gospodarskih zadevah. Poleg tega se je pri pripravi tega poročila preučila ustrezna nacionalna sodna praksa, če je bila na voljo.

Cilj poročila je predstaviti splošno oceno uporabe Uredbe s posebnim poudarkom na njenih najzahtevnejših vidikih in vidikih, ki so izrecno navedeni v členu 79. Poleg tega so v njem

¹ UL L 351, 20.12.2012, str. 1.

² UL L 12, 16.1.2001, str. 1.

³ Uredba (EU) št. 542/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o spremembi Uredbe (EU) št. 1215/2012 glede pravil, ki se uporabljajo v zvezi z Enotnim sodiščem za patente in Sodiščem Beneluksa, UL L 163, 29.5.2014, str. 1. Namen spremembe je bil omogočiti izvajanje tako imenovanega patentnega svežnja, in sicer v prvi vrsti tako, da je omogočila začetek veljavnosti Sporazuma o enotnem sodišču za patente (UL C 175, 20.6.2013, str. 1), ter dodatno z zagotovitvijo skladnosti navedenega sporazuma z Uredbo in protokolom k Beneluški pogodbi iz leta 1965.

⁴ Danska uporablja Uredbo v skladu s Sporazumom z dne 19. oktobra 2005 med Evropsko skupnostjo in Kraljevino Dansko o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, UL L 299, 16.11.2005, str. 62.

⁵ Upoštevani so bili samo sodbe in sklepi predlogi generalnih pravobranilcev, izdani pred 1. aprilom 2025.

⁶ Študijo je pripravila družba Milieu SRL in je na voljo na spletni strani [Urada za publikacije EU \(europa.eu\)](https://european-courts.eu/publications).

⁷ Projekt Regulation Brussels Ia: a standard for free circulation of judgments and mutual trust in the European Union (JUDGTRUST), ki se financira iz programa Evropske komisije za pravosodje (JUST-AG-2017/JUST-JCOO-AG-2017), je izvedel T.M.C. Asser Instituut v sodelovanju z Univerzo v Hamburgu, Univerzo v Antwerpnu in Internationaal Juridisch Instituut. Glavne ugotovitve projekta so na voljo na spletišču: [Asser.nl](https://asser.nl).

obravnavana številna nova in nastajajoča vprašanja, kot so digitalizacija in kolektivna pravna sredstva, ter področja, ki bi jim lahko koristili poenostavitev in posodobitev sedanjih pravil.

Dodatne informacije o izbranih vprašanjih, vključno s podrobnejšo analizo, in sklici na sodno prakso Sodišča so vključeni v spremni delovni dokument služb Komisije k temu poročilu.

1.3 Splošni pregled uporabe Uredbe

Na splošno velja, da je Uredba zelo uspešen pravni akt in da so izboljšave, ki jih je zagotovila, na primer odprava eksekvatur, okrepile pravosodno sodelovanje v civilnih in gospodarskih zadevah ter so jih države članice in deležniki kot take pozdravili. Pravila Uredbe kot celota veljajo za jasna in preprosta, zato jih delavci v pravni stroki zelo cenijo.

Obstaja tudi široko soglasje, da sodna praksa Sodišča sodstvu načeloma zagotavlja zadostne smernice in pomoč pri uporabi pravil Uredbe. Vendar v zvezi z nekaterimi posebnimi vprašanji več držav članic meni, da razlaga Uredbe sproža zapletena vprašanja, in zakonodajalcu predlagajo, da zagotovi pojasnila.

Glede na splošno zadovoljstvo z izvajanjem Uredbe bi se morale vse spremembe odzvati na dejanske praktične težave in ne bi smele privedi do prenove dobro delujočega sistema Uredbe. Cilj takih sprememb bi morala biti zlasti nadaljnja poenostavitev Uredbe in zmanjšanje upravnih bremen, zlasti za šibkejšo stranke, kot so potrošniki, ali za MSP. Hkrati bi bilo treba težave, ki jih je mogoče ustrezno rešiti s prihodnjo sodno prakso, izključiti s področja uporabe kakršnega koli zakonodajnega ukrepa.

2. PODROČJE UPORABE IN OPREDELITVE POJMOV

2.1 Področje uporabe (člen 1)

Uredba se uporablja v civilnih in gospodarskih zadevah v primerih s čezmejnimi posledicami. S področja uporabe je izrecno izključenih več zadev, ki bi jih bilo sicer mogoče opredeliti kot civilne ali gospodarske. Na splošno določbe o področju uporabe delujejo dobro, vendar se zdi, da se redno pojavljajo nekatera vprašanja glede razlage, zlasti v zvezi s pojmom čezmejnih posledic ali izključitvijo arbitraže.

Iz sodne prakse Sodišča in posvetovanj, opravljenih v okviru študije, izhaja, da je treba pri oceni uporabe Uredbe posebno pozornost nameniti več vprašanjem:

- standard, ki se uporablja za odločanje o tem, ali ima zadeva čezmejne posledice,
- opredelitev pojma „civilne in gospodarske zadeve“,
- razmejitev zahtevkov, povezanih s plačilno nesposobnostjo (izključenih s področja uporabe),
- izključitev arbitraže⁸.

Izključitev arbitraže

Zadeve, povezane z arbitražo, so izključene s področja uporabe Uredbe od sprejetja Bruseljske konvencije leta 1968. Vendar je Uredba to izključitev okrepila z vključitvijo jasnejšega besedila v uvodno izjavo 12 in posebne določbe v člen 73(2), česar namen je

⁸ Razen te točke, ki je analizirana v nadaljevanju, so preostala tri vprašanja podrobneje predstavljena v delu I spremnega delovnega dokumenta služb Komisije k temu poročilu.

preprečiti prekrivanje s Konvencijo o priznavanju in izvrševanju tujih arbitražnih odločb⁹ (v nadaljnjem besedilu: Newyorška konvencija).

Sodišče je v zadevi *London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association* (C-700/20) odločilo leta 2022 v skladu z uredbo Bruselj I, in sicer, da lahko nezdružljiva sodna odločba, izdana v smislu arbitražne odločbe, prepreči priznanje sodne odločbe iz druge države članice na podlagi člena 34(3) uredbe Bruselj I (člen 45 Uredbe), vendar je nato določilo pogoj, da se podlaga za zavrnitev lahko uporabi le, če bi bila vsebina arbitražne odločbe lahko predmet sodne odločbe, izdane v skladu s pravili uredbe Bruselj I. V zvezi s tem je treba opozoriti, da Sodišče te odločitve ni sprejelo na podlagi nezdružljivosti tuje sodne odločbe z arbitražno odločbo, ampak glede na sodno odločbo, s katero je bila arbitražna odločba potrjena. Hkrati je razsodilo, da se na podlagi take nezdružljivosti ni mogoče sklicevati na izjemo od javnega reda.

Študija je pokazala mešano sliko. Medtem ko večina anketirancev ni imela težav z uporabo te izključitve, nacionalna sodna praksa v osmih državah članicah kaže, da izjema glede arbitraže ne zajema le priznavanja in izvrševanja arbitražnih odločb, temveč tudi sodnih odločb, ki take odločbe potrjujejo. Zdi se, da je ta praksa v nasprotju s sodbo Sodišča v zadevi *London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association*.

V sodbi Sodišča je izpostavljeno tudi drugo vprašanje, in sicer neobstoj pravila o litispendenci glede arbitražnih postopkov. Tveganje nezdružljivosti med arbitražnimi odločbami ali sodnimi odločbami, ki take odločbe potrjujejo, in drugimi sodnimi odločbami bi bilo verjetno zmanjšano ali celo odpravljeno, če bi Uredba za take okoliščine imela jasno prednostno pravilo.

Zato bi se lahko z morebitnim prihodnjim pregledom dodatno preučilo, ali je mogoče v Uredbi obravnavati nekatere praktične primere, na primer z zagotovitvijo jasnega pravila o litispendenci, ki bi lahko preprečilo primere nezdružljivosti med arbitražno odločbo/sodno odločbo, ki tako odločbo potrjuje, in drugo sodno odločbo.

2.2 Opredelitve pojmov (člena 2 in 3)

Uredba v členu 2 vsebuje več opredelitev pojmov, med drugim „sodna odločba“, „sodna poravnava“ in „javna listina“.

Opredelitev pojma „sodna odločba“ se nanaša na vsak tak akt sodstva, ne glede na njegovo poimenovanje, ki ga izda „sodišče države članice“. Uredba ne vsebuje opredelitve pojma „sodišče“.

Kot novost v Uredbi je člen 2, točka (a), izrecno razširil opredelitev sodne odločbe na nekatere vrste začasnih ukrepov, vključno z ukrepi zavarovanja. Vendar za priznanje in izvršitev takih ukrepov v drugih državah članicah določa dva pogoja.

Prvič, pretok začasnih ukrepov omejuje na tiste, ki jih odredijo sodišča, ki so na podlagi Uredbe pristojna za odločanje o glavni stvari. To pomeni, da lahkočasne ukrepe sicer še vedno odredijo sodišča, pristojna za odločanje o glavni stvari po nacionalnem pravu, vendar takih odločb ni mogoče priznati in izvršiti v tujini na podlagi Uredbe.

Drugič, opredelitev kodificira obstoječo sodno prakso (glej na primer sodbo *Denilauler*, 125/79), da se iz pretoka izključijo ukrepi, ki so izključno *ex parte*. Zato se lahkočasni ukrepi priznajo ali izvršijo le, če je bil dolжник vabljen pred sodišče ali mu je bila pred

⁹ Konvencija o priznavanju in izvrševanju tujih arbitražnih odločb, sprejeta 10. junija 1958, je začela veljati 7. junija 1959, Zbirka pogodb Združenih narodov (UNTS), zvezek 330, str. 38.

izvršitvijo vročena odločba, ki vsebuje ukrepe. Ta izključitev začasnih ukrepov *ex parte* iz pretoka v skladu z Uredbo povzroča nekaj praktičnih težav. Študija je na primer pokazala, da je v AT in CZ večina začasnih ukrepov *ex parte* in jim zato izvrševanje na podlagi Uredbe ne more koristiti. Gledano splošneje, čeprav sedanji sistem daje prednost varstvu procesnih pravic toženca, to vpliva na ključni element začasnih ukrepov, in sicer na njihovo zmožnost hitrega in učinkovitega izvrševanja. V skladu s sedanjo ureditvijo mora upnik izbirati med učinkom presenečenja, ki je neločljivo povezan s postopki *ex parte*, in omejitvijo izvršljivosti ukrepov na državo članico, v kateri so bili izdani, ali med odločbo, ki lahko kroži, vendar mora temeljiti na predhodnem sodelovanju (in s tem opozorilu) dolžnika.

Drugo vprašanje se nanaša na organe, ki so v členu 3 izrecno določeni kot „sodišče“ za namene Uredbe. V zadevi *Pula Parking* (C-551/15) je Sodišče na vprašanje, ali je hrvaške notarje mogoče opredeliti kot „sodišče“ v skladu z Uredbo, odgovorilo nikalno in v skladu s prejšnjo sodno prakso (*Denilauler*, 125/79) kot glavni razlog navedlo neobstoj postopka *inter partes*. Vendar je treba upoštevati, da je hrvaški postopek zelo podoben madžarskemu notarskemu skrajšanemu postopku za plačilni nalog iz člena 3, točka (a), Uredbe. Ni presenetljivo – tudi z vidika enake obravnave – da je bila večina anketirancev, ki so menili, da je pojem „sodišče“ problematičen, iz Hrvaške in da so nekatere države članice navedle, da bi v primeru spremembe ali prenovitve med izjeme v členu 3 želele uvesti dodatne subjekte. Velika večina anketirancev v študiji ni poročala o težavah z opredelitvami pojmov v Uredbi.

Zato bi se lahko z morebitnim prihodnjim pregledom Uredbe ta zadeva dodatno preučila, vključno z možnostjo opredelitve ali opisa pojma „sodišče“, kar bi po eni strani povečalo učinkovitost Uredbe, po drugi strani pa bi morda odpravilo potrebo po določitvi izjem. Potreben je tudi nadaljnji razmislek o pojmu začasnih ukrepov, zlasti o tem, ali je treba vključiti tudi ukrepe *ex parte*.

3. PRISTOJNOST

3.1 Morebitna razširitev pravil o pristojnosti na tožence s stalnim prebivališčem v tretjih državah

Pravila o pristojnosti iz poglavja II Uredbe se uporabljajo, če ima toženec stalno prebivališče v državi članici, razen v nekaterih posebnih primerih (potrošniške pogodbe, individualne pogodbe o zaposlitvi, primeri izključne pristojnosti sodišč ali primeri, ko sodišče izbereta stranki). Za vse druge spore, v katere je vključen toženec s stalnim prebivališčem zunaj Unije, pristojnost ureja nacionalno pravo držav članic¹⁰.

Komisija je s predlogom iz leta 2010 za prenovitev uredbe Bruselj I¹¹ (v nadaljnjem besedilu: predlog iz leta 2010) predlagala razširitev Uredbe, da bi ta zajemala tudi pristojnost v sporih, v katerih imajo toženci stalno prebivališče zunaj Unije. Med zakonodajnim postopkom se je štelo, da bi bila taka rešitev primerna v nekaterih primerih, na primer kadar se ena od pogodbenih strank šteje za šibkejšo stranko (kot v potrošniških pogodbah ali individualnih pogodbah o zaposlitvi), vendar bi bila za splošno uporabo bolj zaželena večstranska rešitev. Takrat bi lahko predvideli tako večstransko rešitev, zlasti v okviru Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu.

Tako rešitev bi bilo mogoče najti v okviru takratnih pogajanj, ki so nazadnje privedla do sprejetja Konvencije o priznavanju in izvrševanju sodnih odločb v civilnih ali gospodarskih zadevah leta 2019 (v nadaljnjem besedilu: Konvencija o sodnih odločbah). Vendar ta pravni

¹⁰ Glej člen 6 Uredbe.

¹¹ Glej predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, 14.12.2010, COM(2010) 748 final.

akt ne vsebuje neposrednih podlag pristojnosti, temveč se le posredno sklicuje na pristojnost kot predpogoj za priznanje in izvršitev. Trenutno na Haaški konferenci delo na področju pristojnosti še poteka, vendar verjetno ne bo privedlo do zavezujoče večstranske rešitve o neposredni podlagi pristojnosti.

Neobstoj takih pravil v Uredbi predstavlja več izzivov¹². Prvič, ker se nacionalne zakonodaje držav članic zelo razlikujejo, sedanje stanje ustvarja neenak dostop do sodnega varstva in neenake konkurenčne pogoje za podjetja ter državljane EU in tretjih držav, ki sodelujejo v mednarodnih poslih (zunaj EU), pogoji pa so odvisni zgolj od tega, kje imajo stalno prebivališče oziroma sedež. Medtem ko lahko stranke v nekaterih državah članicah tožijo tožence iz tretjih držav na podlagi širokega nabora podlag pristojnosti, v nekaterih primerih tudi prekomernih, je drugim strankam v drugih državah članicah morda na voljo bolj omejen nabor podlag pristojnosti za vložitev tožbe zoper take stranke¹³. Ta neenaki položaj še poslabšuje dejstvo, da se zadevne sodne odločbe lahko priznajo in izvršijo po vsej Uniji na podlagi Uredbe, tudi če je pristojnost sodišča izvora prekomerna.

Poleg tega se zdi, da to stanje negativno vpliva na pravde v gospodarskih zadevah in pravde o človekovih pravicah. V tovrstnih pravih oškodovanci pogosto¹⁴ poskušajo tožiti tako tuje podjetje s sedežem zunaj EU kot obvladujočo matično družbo, ki ima pogosto sedež v EU. Različne države članice imajo različna pravila o možnosti določitve pristojnosti za hčerinsko družbo iz tretje države na sedežu matične družbe. Ta položaj ustvarja pravno negotovost in znova postavlja stranke EU v neenak položaj, v tem primeru tako tožnika kot toženo matično družbo EU. Veljavna pravila iz člena 8, ki omogočajo koncentracijo postopka na sedežu enega od tožencev, se ne uporabljajo, če ima kateri od njih sedež zunaj EU (glej sodbo *Sapir in drugi*, C-645/11). Kadar nacionalna pravila ne dovoljujejo koncentracije postopkov, lahko torej obstajata dve vzporedni zadevi, ena proti matični družbi v EU in druga proti hčerinski družbi v tretji državi, pri čemer obstaja tveganje nezdržljivih sodnih odločb.

Študija je pokazala mešano sliko o razširitvi pravil o pristojnosti na tožence s stalnim prebivališčem v tretjih državah. Številni anketiranci niso imeli mnenja o tem, ali neobstoj takih pravil pomeni težavo. Večina držav članic ni menila, da neobstoj pravil predstavlja težavo, nekatere pa so kritizirale sedanje razmere, saj povečujejo stroške transakcij in povečujejo zapletenost za tožnike, delavce v pravni stroki in sodstvo.

Zato bi se lahko z morebitnim prihodnjim pregledom Uredbe dodatno preučilo vprašanje razširitve pravil o pristojnosti na spore, ki vključujejo tožence s stalnim prebivališčem zunaj Unije.

3.2 Posebna pristojnost (členi 7–9)

Ni presenetljivo, da študija in nacionalna poročila projekta JUDGTRUST kažejo, da je med pravili o posebni pristojnosti najpogostejše sklicevanje na člen 7, medtem ko se člen 8 redko uporablja¹⁵, v zvezi s členom 9 pa skoraj ni prakse ali razprav v literaturi¹⁶.

Člen 7 je bil med postopkom predhodne prenovitve le nekoliko spremenjen in ga nacionalna sodišča še naprej zelo pogosto uporabljajo. Zato je bilo v zvezi z njim Sodišču predloženih

¹² Kot je bilo potrjeno s posvetovalnimi dejavnostmi, opravljenimi v okviru študije.

¹³ To bi lahko bilo pomembno na primer v zvezi z vplivneži s stalnim prebivališčem zunaj EU, ki sodelujejo pri trženju proizvodov kupcem iz EU, ne da bi bili prodajalci navedenih proizvodov.

¹⁴ Ne glede na stalno prebivališče oškodovanca, v EU ali zunaj nje.

¹⁵ Vendar je treba omeniti, da zadeve, nedavno predložene Sodišču, kažejo na vse večjo uporabo člena 8(1) v kartelnih zadevah. Podrobna analiza uporabe člena 8(1) je vključena v del I spremenega delovnega dokumenta služb Komisije k temu poročilu.

¹⁶ Iz navedenega razloga se v tem poročilu uporaba člena 9 ne obravnava.

več predlogov za sprejetje predhodne odločbe kot v zvezi s katero koli drugo določbo Uredbe.

Večina držav članic je poročala, da uporaba člena 7 ni problematična. Glede na študijo ni bilo poročil o težavah z izvajanjem člena 7(3) do 7(7)¹⁷, saj se v praksi zadevne določbe še vedno redko uporabljajo. Vendar številne zadeve nacionalnih sodišč, predložene Sodišču, razkrivajo več pomembnih vprašanj v zvezi s členom 7(1) in 7(2), kar podpirajo odgovori več držav članic:

- vse širša razlaga področja uporabe „zadev v zvezi s pogodbenimi razmerji“,
- določitev kraja izpolnitve pogodbenih obveznosti,
- določitev kraja škode v primerih izključno finančne škode,
- uporaba „mozaičnega“ načela v primerih, ki vključujejo kršitve pravice do zasebnosti.

3.2.1 Člen 7(1)

Člen 7(1) določa pravilo posebne pristojnosti v sporih v zvezi s pogodbenimi obveznostmi. Vendar ne določa opredelitve pogodbenih zadev in glede tega ne podaja meril.

Nedavne sodbe Sodišča, na primer *flightright GmbH* (C-274/16, C-447/16 in C-448/16) in *Feniks* (C-337/17), ponazarjajo, da se pojem „zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji“ razlaga široko. Ta pojem zajema tudi tožbe, ki jih je mogoče povezati s pogodbo, tudi če med strankama v postopku ni bila sklenjena nobena pogodba¹⁸, če je pogodba sporna ali nična ali če je bila sklenjena med strankama, ki nista stranki v postopku.

Študija in zadeve, ki so jih nacionalna sodišča predložila Sodišču, kažejo, da lahko široka razlaga „zadev v zvezi s pogodbenimi razmerji“ v nekaterih primerih povzroči praktične težave, zlasti kadar se taka razlaga razlikuje od razlage podobnih nacionalnih pojmov ali jo je težko povezati z načeloma bližine in predvidljivosti, na katerih temelji člen 7(1). Glede tega se ugotavlja, da bi lahko široka razlaga pojma „zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji“ povzročila precejšnjo pravno negotovost za tretje osebe, ki bi lahko bile tožene v kraju izpolnitve pogodbe, za katero niso vedele. Ta pomislek je zlasti pomemben za terjatve na podlagi paulijanske tožbe, ki se v skladu s sodbo *Feniks* (C-337/17) prav tako štejejo za „zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji“.

Ko nacionalno sodišče ugotovi, da položaj spada na področje uporabe člena 7(1), tj. da gre za zadevo „v zvezi s pogodbenimi razmerji“, mora določiti kraj izpolnitve pogodbene obveznosti. To se zdi zahtevno, ker rešitev, ki jih je Sodišče sprejelo v posebnih primerih¹⁹, ni mogoče vedno razširiti na primere z drugačnimi dejanskimi okoliščinami, zlasti v primerih, ki vključujejo več krajev izpolnitve in več obveznosti, ali v zvezi s pogodbami, ki ne vključujejo fizičnega prenosa blaga, ki so v digitalnem gospodarstvu vse pomembnejše (npr. pogodbe o zagotavljanju digitalnih storitev ali digitalnih vsebin, vključno s podatki). Zadnji vidik ponazarja nedavna sodba *VariusSystems* (C-526/23), v kateri je bilo treba kraj izpolnitve določiti za pogodbo, na podlagi katere je tožnik s sedežem v Avstriji za toženca s sedežem v Nemčiji razvil in dobavljal programsko opremo za analizo presejalnih testov za

¹⁷ Razen akademskih razprav o členu 7(4) in 7(5) v nekaterih državah članicah.

¹⁸ Na primer, kadar potnik od dejanskega prevoznika zahteva plačilo odškodnine za let z zamudo, čeprav je bila pogodba sklenjena z drugim prevoznikom.

¹⁹ Glej v tem smislu sodbe z dne 3. maja 2007, *Color Drack*, C-386/05, ECLI:EU:C:2007:262, z dne 9. julija 2009, *Rehder*, C-204/98, ECLI:EU:C:2009:439, z dne 11. marca 2010, *Wood Floor Solutions Andreas Domberger GmbH/Silva Trade SA*, C-19/09, ECLI:EU:C:2010:137.

COVID-19 za uporabo v nemških centrih za testiranje. V obravnavani zadevi se je predložitveno sodišče spraševalo, ali je kraj izpolnitve v Avstriji, kjer se opravlja intelektualna stvaritev v zvezi programsko opremo („programiranje“) in ima podjetje sedež, ali v Nemčiji, kjer programska oprema doseže naročnico in ta dostopa do nje in jo uporablja.

Kar zadeva določitev kraja izpolnitve v zadevah, ki vključujejo več krajev izpolnitve, dejstvo, da nacionalna sodišča še naprej prosijo Sodišče za smernice o uporabi člena 7(1) vsakič, ko se položaj v postopku v glavni stvari razlikuje od tistih, ki jih je Sodišče že obravnavalo, kaže na to, da so morda potrebne splošnejše smernice, še toliko bolj, ker pravilo iz člena 7(1) ne ureja le mednarodne pristojnosti, ampak tudi krajevno pristojnost v državi članici.²⁰²¹

Nazadnje, v zvezi z določitvijo kraja izpolnitve študija razkriva, da nekatere države članice izražajo zaskrbljenost glede po njihovem zapletene zgradbe člena 7(1). Člen 7(1) v točki (b) določa avtonomen pojem kraja izpolnitve za dve vrsti pogodb (prodaja in storitve), v točki (c) pa za druge vrste pogodb ohranja redko uporabljeno formulo iz sodbe *Tessili*, čeprav se ta formula v praksi šteje za posebej zapleteno in neprimerno. V skladu s sodbo *Tessili* (12/76) morajo nacionalna sodišča za določitev kraja izpolnitve uporabiti veljavno nacionalno pravo, če se stranki glede tega ne dogovorita drugače. To pomeni, da morajo nacionalna sodišča že v fazi presoje pristojnosti opraviti večstopenjski postopek: najprej morajo ugotoviti, katera je „zadevna obveznost“, nato morajo na podlagi kolizijskih pravil določiti materialno pravo, ki se uporablja, in šele nato lahko to nacionalno materialno pravo uporabijo za določitev kraja izpolnitve.

Pri prihodnjem pregledu Uredbe bi se lahko preučile možnosti za poenostavitev pravil o kraju izpolnitve iz člena 7(1).

3.2.2 Člen 7(2)

Medtem ko se člen 7(1) nanaša na pogodbene obveznosti, člen 7(2) določa pravila o posebni pristojnosti za škodne dogodke. Avtonomna razlaga pojma „škodni dogodki“ je povzročila določeno zapletenost²², vendar razmejitev med členom 7(1) in členom 7(2) v praksi ni povzročila večjih težav, deloma zaradi nedavnih celovitih smernic, ki jih je Sodišče zagotovilo s sodbo *Wikinghof* (C-59/19)²³.

²⁰ Podobne težave pri uporabi člena 7(2) v primerih, ko škoda nastane na več krajih, je v nedavnem predlogu za sprejetje predhodne odločbe navedlo nizozemsko sodišče (*Apple*, C-34/24).

²¹ Študija kaže, da nekateri strokovnjaki predlagajo, da v takih primerih (in splošneje v vseh primerih, v katerih je težko določiti kraj izpolnitve) člen 7(1) tožnikom ne bi bil na voljo. Kot drugo možnost predlagajo, da se pod različnimi pogoji merilo iz člena 7(1) nadomesti s stalnim prebivališčem ali sedežem tožnika.

²² Več držav članic je poročalo, da je po njihovem mnenju ta avtonomna razlaga zapletena, nedosledna in vir pravne negotovosti. Na primer v zadevi *Brogsitter* (C-548/12) je Sodišče odločilo, da je treba zadevni zahtevek za ugotovitev civilne odgovornosti šteti za „zadevo v zvezi s pogodbenimi razmerji“, čeprav je po nacionalnem pravu opredeljen kot delikten. Poleg tega v skladu s sodno prakso Sodišča en pojem znotraj področja uporabe uredbe Rim II (*culpa in contrahendo*) spada na področje uporabe člena 7(2) Uredbe, drug (neupravičena obogatitev) pa ne.

²³ Sodišče je v točkah 32 in 33 te sodbe ugotovilo, da gre pri tožbi za zadevo v zvezi s pogodbenimi razmerji, če je očitno, da je razlaga pogodbe, ki toženo stranko povezuje s tožečo, nujna, da se ugotovi, ali je ravnanje, ki ga druga očita prvi, zakonito ali nezakonito. To zlasti velja za tožbo, ki temelji na določbah pogodbe ali pravnih pravilih, ki se uporabljajo na podlagi navedene pogodbe. Kadar pa se tožeča stranka sklicuje na pravila o deliktih ali kvazideliktih odgovornosti, in sicer na kršitev zakonsko določene obveznosti, in če se ne zdi nujno preučiti vsebino pogodbe, sklenjene s toženo stranko, da bi se presodilo o zakonitosti ali nezakonitosti ravnanja, ki se očita toženi stranki, ker je ta obveznost naložena toženi stranki neodvisno od navedene pogodbe, pravni temelj tožbe spada med zadeve v zvezi z delikti ali kvazidelikti v smislu člena 7(2) Uredbe.

Zdi se, da sta najbolj problematična vidika uporabe člena 7(2) lokalizacija kraja škode v primerih izključno finančne škode in ohranitev mozaičnega principa v primerih, ki vključujejo kršitev osebnostnih pravic.

- *Lokalizacija izključno finančne škode*

Kar zadeva lokalizacijo izključno finančne škode, je Sodišče razvilo obsežno sodno prakso, ki pa morda ne zagotavlja vedno želene ravni pravne varnosti. Sodbe, kot sta *Kolassa* (C-375/13) in *Universal Music* (C-12/15)²⁴, niso zagotovile celovitih smernic, kar je privedlo do nadaljnjih zahtev nacionalnih sodišč za pojasnitev člena 7(2).

Iz sodne prakse Sodišča izhaja, da zgolj lokacije naložbenega računa ni mogoče šteti za zadostne za določitev kraja, v katerem nastane izključno finančna škoda. Poleg tega še ni pristopa, ki bi bil v vseh pogledih jasen in dosleden glede posebnih okoliščin, ki morajo biti podane za določitev pristojnosti sodišča v zadevah, ki vključujejo kraj nastanka škode. To je razvidno iz sodbe *Kronhofer* (C-168/02), v kateri je Sodišče odločilo, da niti kraj prebivališča tožeče stranke niti kraj, kjer je center njenega premoženja, ne moreta biti dejavnika za podelitev pristojnosti, če je zadevni skrbniški račun v drugi jurisdikciji, vendar ni navedlo, katera navezna okoliščina bi zadoščala.

V nedavni sodbi *VEB* (C-709/19) se je Sodišče sklicevalo na tako imenovano „tržno lokalizacijo“ škode in razsodilo, da so mednarodno pristojna le sodišča države članice, v kateri mora družba, ki kotira na borzi, izpolniti zakonske obveznosti glede objave, in zavrnilo rezidentstvo delničarjev, ki so utrpeli finančno škodo na svojih naložbenih računih, kot odločilni dejavnik za določitev kraja nastanka škode. Vendar ni povsem jasno, ali morajo nacionalna sodišča navedeni merili še vedno upoštevati pri določitvi kraja izključno finančne škode.

Negotovost glede meril, ki jih morajo nacionalna sodišča upoštevati pri določanju kraja izključno finančne škode za namene mednarodne in krajeve pristojnosti, ter nejasnost sodne prakse Sodišča v zvezi s tem sta nezaželeni in ustvarjata tveganje neenotne uporabe člena 7(2) Uredbe. Zato je bilo predlagano, da se v primerih, ki vključujejo izključno finančno škodo, opusti izbira med krajem dogodka, zaradi katerega je nastala škoda, in krajem nastanka škode in da se pristojnost dodeli le sodiščem kraja dogodka, zaradi katerega je nastala škoda (*locus delicti commissi*)²⁵. V zvezi s tem pa je treba upoštevati, da v skladu z uredbo Rim II²⁶ le država, v kateri nastane škoda, določa pravo, ki se uporablja.

- *Kršitev osebnostnih pravic*

Kar zadeva varstvo osebnostnih pravic, se glavne polemike nanašajo na uporabo merila kraja nastanka škode za publikacije in tako imenovanega mozaičnega načela, ki je bilo prvič določeno v sodbi *Shevill* (C-68/93) v zvezi s tiskanimi publikacijami in pozneje razširjeno na spletne publikacije. V zadevi *Shevill* je Sodišče razsodilo, da člen 7(2) Uredbe podeljuje pristojnost sodiščem vsake države članice, v kateri je bila publikacija distribuirana in v kateri

²⁴ V zadevah *Kolassa* in *Universal Music* je stranka, ki je zaradi neugodne pogodbe utrpela izključno finančno škodo, zahtevala nepogodbeno odškodnino od tretje osebe, ki ni bila pogodbeni stranka, vendar je bila odgovorna za neugodno pogodbo in posledično škodo. V zadevi *Kolassa* je Sodišče odločilo, da so za obravnavo čezmejnih nepogodbenih zahtevkov v zvezi z izključno finančno škodo pristojna sodišča države članice, v kateri ima vlagatelj stalno prebivališče in v kateri je bančni račun, na katerem je škoda nastala. V zadevi *Universal Music* je Sodišče ugotovilo, da ne bi zadoščalo, da se upošteva le lokacija bančnega računa, na katerem je finančna izguba neposredno nastala.

²⁵ Glej sklepe predloge generalnega pravobranilca Manuela Camposa Sánchez-Bordone, predstavljene 17. decembra 2020 v zadevi *VEB*, točka 33.

²⁶ Uredba (ES) št. 864/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o pravu, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti („Rim II“).

se oškodovanec sklicuje na napad na njegov ugled na podlagi kraja nastanka škode, vendar le v zvezi s škodo, povzročeno v navedeni državi, in ne za škodo v svetovnem merilu²⁷. V sodbi *eDate* (C-509/09 in C-161/10) je bilo mozaično načelo razširjeno na primere kršitev osebnostnih pravic na spletu. Vendar se je v primeru spletnih vsebin štel, da so sodišča kraja, kjer je žrtvino težišče interesov²⁸, pristojna za odločanje o celotni škodi²⁹. Razlikovanje med spletnimi in nespletnimi vsebinami bi lahko kritizirali kot težko izvedljivo v praksi, saj je večina časopisov na voljo v tiskani (nespletni) in spletni obliki³⁰.

Glede na študijo in ugotovitve projekta JUDGTRUST so strokovnjaki, nekateri generalni pravobranilci in delavci v pravni stroki kritizirali sodno prakso Sodišča o kršitvi osebnostnih pravic. Kritiki trdijo, da zgolj dostopnost vsebin, ki pomenijo kršitev, ne zadošča za določitev pristojnosti na podlagi kraja nastanka škode in da uporaba mozaičnega načela povzroča množenje jurisdikcij, ki ne služi legitimnemu interesu nobene stranke ter je v nasprotju s ciljema predvidljivosti in učinkovitega delovanja pravosodja³¹.

Ta kritika je zlasti pomembna v okviru pojava strateških tožb za onemogočanje udeležbe javnosti (tožbe SLAPP), ki jih namerava preprečiti nedavno sprejeta direktiva proti strateškim tožbam za onemogočanje udeležbe javnosti³². Take tožbe pomenijo zlorabo sodnih postopkov, saj njihov cilj ni dejansko uveljavljanje pravice dostopa do sodnega varstva, temveč biti orodje za ustrahovanje toženca. Ti postopki lahko temeljijo na različnih podlagah, pri čemer so najpogostejše obtožbe v zvezi z obrekovanjem ali drugimi kršitvami pravice do zasebnosti. Tožbe zaradi obrekovanja, s katerimi se zahteva odškodnina, ali sodne odredbe so pogosto usmerjene proti novinarjem in se lahko namerno uporabijo za utišanje kritikov ali preprečevanje medijem, da bi opravljali svojo vlogo nadzora. Tako sodno nadlegovanje je mogoče olajšati z uporabo mozaičnega pristopa, ki vodi do velikega števila razpoložljivih jurisdikcij, ki jih lahko uporabi tožnik, tudi vzporedno, da bi izčrpal sredstva toženca. Zato se je Komisija med pogajanja o direktivi proti strateškim tožbam za onemogočanje udeležbe javnosti z izjavo zavezala, da bo to vprašanje podrobneje preučila v okviru prihodnjega pregleda Uredbe.

Čeprav člen 7 na splošno dobro deluje, številne zadeve, ki so jih nacionalna sodišča predložila Sodišču, skupaj z odgovori držav članic izpostavljajo težave pri uporabi člena 7(1) in 7(2). V zvezi s členom 7(1) sta glavni težavi široka razlaga pojma „zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji“ in določitev kraja izpolnitve. V zvezi s členom 7(2) so v ospredju razprav težave pri določitvi kraja škode v primerih izključno finančne škode in nadaljnja ustreznost mozaičnega načela v primerih, ki vključujejo kršitev pravice do zasebnosti. Pri

²⁷ Zahtevek za odškodnino je mogoče vložiti le v državi članici, v kateri ima toženec stalno prebivališče (člen 4) ali v kateri se je zgodil dogodek, zaradi katerega je nastala škoda (člen 7(2)).

²⁸ Razume se, da se natančneje nanaša na kraj, kjer ima zadevna oseba od svojega ugleda najpomembnejše gospodarske, politične, socialne ali celo zgolj relacijske koristi.

²⁹ To potrjujejo sodbe *Bolagsupplysningen* (C-194/16), *Mittelbayerischer Verlag* (C-800/19) in *Gtflix Tv/DR* (C-251/20) ter dejstvo, da so sodišča vseh drugih držav članic, v katerih so bile informacije dostopne, pristojna le za odločanje o škodi, ki je nastala v navedeni državi članici. Sodišče je dalje pojasnilo, da so samo sodišča, ki so pristojna za celotno škodo, pristojna za odločanje o zahtevah za izbris in popravek vsebin, ki naj bi pomenile očrnitev, saj navedenih zahtev ni mogoče ločiti po državah članicah kot znesek odškodnine.

³⁰ Zato morajo sodišča opraviti zahtevno nalogo, da v težišču interesov ugotovijo, katera škoda je bila povzročena na spletu (se lahko uveljavlja po vsem svetu) ali zunaj spleta (se lahko uveljavlja le v eni državi članici).

³¹ Večina držav članic pa zahteva smernice o praktični količinski opredelitvi odškodnine ter razlikovanju med običajnim prebivališčem in težiščem interesov, ki jih mora zagotoviti bodisi Sodišče bodisi zakonodajalec.

³² Direktiva (EU) 2024/1069 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. aprila 2024 o zaščiti oseb, ki se udeležujejo pri udeležbi javnosti, pred očitno neutemeljenimi tožbenimi zahtevki ali zlorabljenimi sodnimi postopki („strateške tožbe za onemogočanje udeležbe javnosti“) (UL L, 2024/1069, 16.4.2024).

prihodnjem pregledu Uredbe bi se zato lahko preučili načini za poenostavitev in posodobitev člena 7(1) in 7(2).

3.3 Zaščitna pravila o pristojnosti za potrošniške pogodbe³³ (členi 17–19)

Členi 10 do 23 Uredbe določajo pravila o pristojnosti, katerih namen je zaščititi postopkovni položaj šibkejše stranke v sporih v zvezi z zavarovalnimi in potrošniškimi zadevami ter zadevami v zvezi z zaposlitvijo.

Uredba je v primerjavi s svojimi predhodnicami to zaščito še okrepila. Velika sprememba, uvedena z razširitvijo osebnega področja uporabe v členu 6(1) in naknadnimi prilagoditvami člena 18(1) in člena 21(2), je potrošnikom s stalnim prebivališčem v državi članici in zaposlenim omogočila uporabo zaščitnih pravil o pristojnosti v sporih proti trgovcem in delodajalcem s sedežem zunaj EU. Poleg tega je sprememba člena 20(1) delavcem omogočila vložitev tožbenih zahtevkov proti več delodajalcem v skladu s členom 8(1), s čimer se je spremenil položaj, kot je bil prej opredeljen v sodbi *Glaxosmithkline* (C-462/06)³⁴.

Zaščitna pravila o pristojnosti za potrošniške pogodbe potrošnikom omogočajo izbiro med *forum rei* in *forum actoris* za potrošniške pogodbe v smislu člena 17 Uredbe. Nasprotno pa je s členom 18(2) omejena možnost vlaganja tožb zoper potrošnike izključno pri sodiščih v kraju njihovega stalnega prebivališča.

Na podlagi nacionalnih poročil projekta JUDGTRUST večina držav članic meni, da pravila v Uredbi zagotavljajo zadostno raven varstva potrošnikov, čeprav strokovnjaki v nekaterih državah članicah menijo, da bi bilo treba raven dodatno izboljšati, na primer z razširitvijo področja uporabe členov 17 do 19 na deliktne zahtevke, ki presegajo tiste, ki so neločljivo povezani z odgovornostjo na podlagi pogodbe, ki jo je potrošnik dejansko sklenil s prodajalcem ali ponudnikom.

Glavne težave z uporabo zaščitnih pravil o pristojnosti za potrošniške pogodbe se nanašajo na:

- pojem „potrošnik“,
- pojem „usmerjanje gospodarske dejavnosti“,
- izključitev pogodb o prevozu iz člena 17(3),
- nezmožnost uporabe pravil o pristojnosti v kolektivnih tožbah³⁵.

a) Pojem „potrošnik“ in posledice spremembe potrošnikovega stalnega prebivališča

Študija je poudarila izzive, povezane z opredelitvijo osebe kot potrošnika.

Sodišče pojem „potrošnik“ praviloma razlaga ozko in ga opredeljuje v nasprotju z „gospodarskim subjektom“ (subjekt, ki dejavnost opravlja pridobitno)³⁶. Kljub temu se zdi, da je Sodišče v nekaterih primerih sprejelo nekoliko širšo razlago. Na primer v sodbi *Petruchová* (C-208/18) je glede spletnih naložb ugotovilo, da zgolj finančne izkušnje še ne

³³ Uporaba pravil o pristojnosti za potrošniške pogodbe je v praksi sprožila večino vprašanj. Zato je analiza uporabe teh pravil vključena v glavno besedilo poročila. Analiza uporabe pravil o pristojnosti v zadevah v zvezi z zavarovanjem in individualnimi pogodbami o zaposlitvi je vključena v del I spremenega delovnega dokumenta služb Komisije k temu poročilu.

³⁴ Poleg tega je bilo po sodbi Sodišča *ČPP Vienna Insurance Group* (C-111/09) v člen 26(2) vključeno novo pravilo o tistem dogovoru o pristojnosti: sodišče, ki odloča o sporu, mora zdaj zagotoviti, da je šibkejša stranka (toženec) obveščena o pravici do ugovora nepristojnosti in o posledicah, če tega ne stori.

³⁵ To vprašanje je obravnavano v točki 6.1 poročila.

³⁶ Glej v tem smislu sodbo *Schrems* (C-498/16), točka 29 in navedena sodna praksa.

izključujejo statusa potrošnika. Podobno je v sodbi *Personal Exchange International* (C-774/19) igralca pokra na spletu štelo za potrošnika, čeprav je igro igral mnogo ur na dan in prejemal velike dobitke, če te dejavnosti ni niti uradno registriral niti je ni ponujal tretjim osebam kot plačljivo storitev. V sodbi *Schrems* (C-498/16) je Sodišče razsodilo, da sprememba uporabe Facebook računa z izključno nepoklicne na delno poklicno ne pomeni izgube statusa „potrošnika“ v smislu Uredbe, če uporaba navedenih storitev, ki je v glavnem nepoklicna in za katero je tožeča stranka sprva sklenila pogodbo, ni nato postala v glavnem poklicna. Konkretno je Sodišče razsodilo, da uporabnik zasebnega Facebook računa ne izgubi svojega statusa „potrošnika“, kadar objavlja knjige, vodi predavanja, upravlja spletna mesta, zbira sredstva in mu številni potrošniki odstopijo zahtevke, da jih uveljavlja pred sodišči.

Nasprotno pa se je v sodbi *Wurth Automotive GmbH* (C-177/22) Sodišče sklicevalo na svojo prejšnjo sodbo *Gruber* (C-464/01) in odločilo, da se pri ugotavljanju, ali je osebo mogoče šteti za potrošnika, lahko upošteva tudi, ali je domnevni potrošnik s svojim ravnanjem v razmerju do sopogodbenika dejansko dajal vtis, da deluje v poklicne ali pridobitne namene, tako da je sopogodbenik lahko upravičeno spregledal nepoklicni oziroma nepridobitni namen zadevne transakcije. V takem primeru se posebna pravila o pristojnosti za zadeve v zvezi s potrošniškimi pogodbami ne bi uporabljala kljub objektivnemu obstoju potrošniške pogodbe.

b) *Pojem „usmerjanje gospodarske dejavnosti“*

V zadevah *Pammer* (C-585/08) in *Hotel Alpenhof* (C-144/09) je Sodišče razsodilo, da med elemente, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti, ali je dejavnost usmerjena v državo članico, v kateri ima potrošnik stalno prebivališče, spadajo „vsako očitno izražanje volje po poslovanju s potrošniki iz te države članice“ in precej obsežen neizčrpen seznam okoliščin, ki se lahko upoštevajo v ta namen³⁷. Te okoliščine vključujejo mednarodni obseg zadevne dejavnosti, kot so nekatere turistične dejavnosti; navedbo telefonskih števil z mednarodno klicno kodo; uporabo domenskega imena najvišje ravni, ki ni domensko ime države članice, v kateri ima trgovec sedež, na primer „.de“, ali celo uporabo nevtrálnih domenskih imen najvišje ravni, kot so „.com“ ali „.eu“; opis poti iz drugih držav članic do kraja opravljanja storitve in omembo mednarodnih strank s stalnim prebivališčem v različnih državah članicah, zlasti s predstavitvami izkušenj takih strank³⁸.

Vendar nacionalna sodišča še naprej predlagajo vprašanja za predhodno odločanje v različnih zadevah, ki se nanašajo na ponujanje storitev in proizvodov po internetu³⁹, kar kaže, da sta razlaga in uporaba zahteve glede usmerjanja poslovne dejavnosti v smislu člena 17(1), točka (c), Uredbe v digitalnem okviru še vedno težavni.

c) *Izključitev pogodb o prevozu iz člena 17(3)*

Pravila Uredbe, ki urejajo pristojnost v zvezi s potrošniškimi pogodbami, zajemajo vse vrste pogodb. Edina izjema je določena v členu 17(3) v zvezi s pogodbami o prevozu, razen pogodb, po katerih fiksna cena vključuje kombinacijo prevoza in namestitve.

Čeprav se temeljni razlogi za tako izključitev niso spremenili, tj. še naprej se uporabljajo posebni sektorski predpisi v mednarodnih konvencijah in drugih pravnih aktih EU o prevozu, študija in nacionalna poročila kažejo, da številne države članice zdaj menijo, da je izključitev

³⁷ Točka 80.

³⁸ Točka 81.

³⁹ Zlasti v zvezi s členom 15(1), točka (c), Uredbe št. 44/2001 glej sodbe *Mühlleitner* (C-190/11), *Emrek* (C-218/12) in *Hobohm* (C-297/14). Glej na primer nedavni predlog za sprejetje predhodne odločbe v zadevi *Commerzbank* (C-296/20), ki se nanaša na razlago enake določbe v Luganski konvenciji; v zadevi *Lännen MCE* (C-104/22), ki se je vrtela okrog razlage tega pojma na področju znamke Evropske unije.

neupravičena, in pozivajo k njenemu črtanju. Nekatere države članice navajajo, da ta izključitev omejuje dostop potrošnikov do sodnega varstva v sporih glede pravic letalskih potnikov, zlasti v primerih, ko potrošnikovo stalno prebivališče ne sovпада s krajem odhoda ali prihoda letala, ki sta razpoložljivi jurisdikciji na podlagi kraja izpolnitve.

Poleg tega študija kaže, da izključitev pogodb o prevozu s področja uporabe povzroča neenotno uporabo Uredbe v državah članicah. Več držav članic pristojnost za take pogodbe določi na podlagi splošnih pravil Uredbe (DE, DK, BG, NL, PT), mednarodnih konvencij, ki prevladajo nad Uredbo (CY, DE, HU, IT, PT), ali nacionalnih pravil (LT, PT).

Za odločitev, ali bi bilo treba izključitev v Uredbi ohraniti ali jo iz nje črtati, je treba oceniti zlasti, ali drugi pravni akti EU ali mednarodni sporazumi zagotavljajo ustrezno varstvo potrošnikov v zvezi z mednarodno pristojnostjo.

Zaščitna pravila o pristojnosti iz Uredbe na splošno dobro delujejo in zagotavljajo zadovoljivo raven varstva potrošnikov. Vendar bi bilo mogoče nekatere vidike varstva potrošnikov dodatno pojasniti s sodno prakso ali okrepiti z zakonodajnim ukrepom, kar bo predmet nadaljnje analize med pregledom.

3.4 Izključna pristojnost (člen 24)

Določbe o izključni pristojnosti, ki imajo prednost pred splošnimi pravili in so obvezne, so v oddelku 6 poglavja II Uredbe, ki je sestavljen samo iz člena 24. Razen kodifikacije sodne prakse v zadevi *GAT* (C-4/03) v členu 24, točka 4, Uredba te pristojnosti ni dodatno spremenila.

Študija kaže, da države članice niso navedle večjih težav z uporabo te pristojnosti ali so poročale o omejeni nacionalni sodni praksi na tem področju. Glavna kritika se nanaša na edinstveno spremembo, ki jo je uvedla Uredba, in sicer razširitev področja uporabe člena 24, točka 4, na postopke v zvezi z veljavnostjo patentov, kadar je vprašanje postavljeno z ugovorom⁴⁰.

Nekatere države članice, ki jih podpira generalni pravobranilec Emiliou⁴¹, so kritizirale kodifikacijo sodne prakse v zadevi *GAT* v členu 24, točka 4, ker ne pojasnjuje, ali kršitev pravice industrijske lastnine spada na njegovo področje uporabe; razširja rešitev, ki jo je Sodišče sprejelo v zelo posebni („neobičajni“) zadevi, ki se je nanašala na tožbo, s katero je družba pred nemškimi sodišči predlagala ugotovitev, da *ni* kršila dveh francoskih patentov, katerih imetnica je bila nemška družba („negativna ugotovitvena tožba“), na „običajne“ primere kršitve patenta; izstopa v sistemu izključne pristojnosti, če se druga pravila iz člena 24 ne uporabljajo za postopke, v katerih se vprašanja, na katera se nanašajo, postavljajo le z ugovorom; omogoča zlorabo s tako imenovanimi torpednimi zahtevki ter ovira pravico imetnika patenta do učinkovitega pravnega sredstva in zahtevo po učinkovitosti postopka in učinkovitem delovanju pravosodja.

Poleg tega je bilo postavljeno vprašanje, ali bi člen 24 lahko imel refleksni učinek (*effet réflexe*) in ali morajo sodišča držav članic odločati o sporih s področja uporabe člena 24, ki so tesno povezani s tretjimi državami. Zlasti se je postavljalo vprašanje, ali člen 24 daje možnost sodiščem držav članic ali jih zavezuje, da ne odločajo o zadevi, čeprav ima toženec stalno prebivališče v državi članici, ali pa lahko sodišče države članice svojo pristojnost utemelji na drugih pravilih iz Uredbe, če je patent registriran v tretji državi ali če je nepremičnina na

⁴⁰ Nekaj držav članic je poročalo o več drugih težavah z uporabo člena 24: problematičnem razlikovanju med pravicami *in rem* in pravicami *in personam* ter nedosledni sodni praksi na tem področju.

⁴¹ Sklepni predlogi generalnega pravobranilca Nicholasa Emiliouja, predstavljeni 22. februarja 2024 v zadevi *BSH Hausgeräte*, C-339/22, ECLI:EU:C:2024:159.

ozemlju tretje države, kot to velja za patente, registrirane v drugih državah članicah, ali nepremičnine na ozemlju drugih držav članic.

Nedavna sodba Sodišča v zadevi *BSH Hausgeräte* (C-339/22) je odgovorila na vprašanje, ki je prej sodišča držav članic in strokovnjake delilo na nasprotujoča si tabora. Sodišče je v tej sodbi pojasnilo, da člen 24, točka 4, nima refleksnega učinka⁴². To ugotovitev je mogoče prenesti na celoten člen 24.

Poleg tega je v sodbi *BSH Hausgeräte* (C-339/22) Sodišče dodatno pojasnilo svojo sodbo *GAT*, in sicer je navedlo, da je sodišče države članice, v kateri ima toženec stalno prebivališče oziroma sedež in ki na podlagi člena 4(1) Uredbe odloča o tožbi zaradi kršitve patenta, podeljenega v drugi državi članici, ostaja pristojno za odločanje o tej tožbi, kadar toženec v okviru te tožbe z ugovorom izpodbija veljavnost navedenega patenta, čeprav so za odločanje o tej veljavnosti izključno pristojna sodišča druge države članice.

Pravila o izključni pristojnosti iz Uredbe torej na splošno dobro delujejo. Kljub temu bi se lahko glede na nedavni razvoj dogodkov v zadevi *BSH Hausgeräte* pri prihodnjem pregledu Uredbe znova preučilo besedilo člena 24, točka 4, katerega namen je bil kodificirati sodno prakso v zadevi *GAT*.

4. PRIZNANJE IN IZVRŠITEV

Uredba je odpravila potrebo po razglasitvi izvršljivosti (eksekvatura) za izvršitev tuje sodne odločbe, ta premik pa temelji na medsebojnem zaupanju v delovanje pravosodja med državami članicami. Novi sistem v praksi deluje precej dobro ter pozitivno vpliva na zmanjšanje stroškov in delovne obremenitve sodišč⁴³. Obstajajo nekatere nacionalne razlike, povezane zlasti z razlago razlogov za zavrnitev, vendar to ne vpliva na splošno dobro delovanje sistema priznavanja in izvrševanja. Sodišče je te razloge za zavrnitev skozi leta razlagalo dosledno in nekaj zadev, vloženih na podlagi Uredbe, tega stanja ne spreminja. V splošnem sicer ni bilo poročil o posebnih vprašanjih glede (novega) sistema priznavanja in izvrševanja, vendar bi bilo treba v morebitnem prihodnjem postopku pregleda dodatno razmisliti o številnih tehničnih vprašanjih.

Uporaba razlogov za zavrnitev

V členu 45 Uredbe je navedenih več razlogov, ki lahko privedejo do zavrnitve priznanja in izvršitve. Ti razlogi segajo od kršitve javnega reda v zaproseni državi članici do pravilne osebne vročitve tožencu, ki se ne spusti v postopek, in nezdržljivosti z drugimi sodnimi odločbami.

Pojem javnega reda je bil predmet več zadev, predloženih Sodišču. Čeprav Sodišče razlago tega pojma prepušča nacionalnim sodiščem, lahko preveri meje navedene uporabe (*Diageo Brands*, C-681/13). Na primer v sodbi *H Limited* (C-568/20) je Sodišče ponovilo svojo ustaljeno sodno prakso, v skladu s katero je treba javni red razlagati ozko in ga je mogoče uporabiti „le, če bi priznanje sodne odločbe, izdane v tej državi članici, pomenilo očitno kršitev pravnega pravila, ki se v pravnem redu zaprosene države šteje za bistveno, ali pravice, ki je v tem pravnem redu priznana kot temeljna“. V novejši sodbi (*Real Madrid Club de Fútbol*, C-633/22) je Sodišče menilo, da lahko očitna kršitev temeljne pravice iz Listine Evropske unije o temeljnih pravicah pomeni kršitev javnega reda, ki upravičuje zavrnitev

⁴² Vprašanja, ki jih je predložilo švedsko sodišče, se nanašajo na razlago in področje uporabe člena 24, točka 4, Uredbe v sporu zaradi kršitve patenta, v katerem toženec uveljavlja ničnost zadevnih patentov v državah, v katerih so bili prijavljeni ali registrirani.

⁴³ Čeprav so bile s študijo te ugotovitve potrjene v številnih državah članicah, so nekateri anketiranci poudarili tudi bolj omejen učinek, predvsem zaradi vztrajanja razlogov za zavrnitev.

izvršitve. Hkrati je Sodišče v isti sodbi priznalo, da načelo vzajemnega zaupanja od vseh držav članic zahteva, da štejejo, da druge države članice spoštujejo pravo Unije, zlasti v njem določene temeljne pravice.

Na nacionalni ravni se javni red redko uveljavlja za zavrnitev priznanja in izvršitve, kadar pa se, je to redko uspešno⁴⁴. To kaže, da nacionalna sodišča na splošno sledijo sodni praksi Sodišča in uporabljajo restriktivno razlago tega pojma.

Člen 45(1), točki (c) in (d), vsebuje dva razloga za zavrnitev, ki se nanašata na nezdružljivo sodno odločbo med istima strankama v zaprošeni državi članici (točka (c)) ali na predhodno sodno odločbo med istima strankama o istem zahtevku, izdano v drugi državi članici ali v tretji državi (točka (d)). V sodbi *London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance (C-700/20)* je Sodišče postavilo vprašanja o pomenu spoštovanja pravil o litispendenci iz členov 29 do 30 v okviru uveljavljanja razloga za zavrnitev nezdružljivih sodnih odločb⁴⁵.

Uredba namreč razen v primeru izključne pristojnosti sodišča izvora ne vsebuje nobenega mehanizma nadzora nad pravili o litispendenci, ki se uporabljajo na podlagi členov 29 do 30⁴⁶. V nasprotju s temi določbami, ki dajejo prednost sodišču, ki je prvo začelo postopek, točka (d) člena 45(1) daje prednost predhodni sodni odločbi, tudi če se je postopek začel po tistem, ki je privedel do sodne odločbe, ki jo je treba priznati in izvršiti. Po drugi strani pa točka (c) člena 45(1) ne vsebuje nobene časovne zahteve, vendar je njeno področje uporabe širše od področja uporabe pravil o litispendenci.

Čeprav se zdi, da razlog za zavrnitev, povezan z javnim redom, ne povzroča praktičnih težav, bi se lahko pri morebitnem prihodnjem pregledu Uredbe dodatno preučila skladnost med točkama (c) in (d) člena 45(1) ter pravili o litispendenci.

5. RAZMERJE DO DRUGIH PRAVNIH AKTOV (ČLENI 67–74)

Uredba ni bistveno spremenila pravil, ki urejajo njeno razmerje do drugih pravnih aktov EU ali mednarodnih pravnih aktov, razen novih vnosov v členih 71a do 71d, katerih namen je omogočiti izvajanje tako imenovanega patentnega svežnja, ter razjasnitve razmerja med Uredbo in Lugansko konvencijo⁴⁷, Newyorško konvencijo⁴⁸ ter dvostranskimi konvencijami in sporazumi med tretjo državo in državo članico, sklenjenimi pred 1. marcem 2002, v členu 73.

Uporaba teh pravil v državah članicah je zelo neenotna. Ker je Enotno sodišče za patente začelo delovati šele 1. junija 2023, členi 71a do 71d še niso vplivali na sodno prakso v nobeni državi članici ali na ravni EU. Nasprotno pa je v večini držav članic opaziti, da nacionalna sodišča pogosto uporabljajo člen 71. Seznam mednarodnih konvencij, ki so sprožile uporabo

⁴⁴ Projekt JUDGTRUST kaže, da se v nekaterih državah članicah (ET, FR, IT, NL) ta razlog za zavrnitev redko uveljavlja. Tudi v tistih, v katerih se uveljavlja pogostejše, ga sodišča redko uporabijo za zavrnitev priznanja in izvršitve (BG, PL).

⁴⁵ Obravnavana zadeva se je nanašala na poseben položaj, v katerem je bila sodba sodišča, ki je drugo začelo postopek, izdana v smislu besedila arbitražne odločbe.

⁴⁶ To je postalo jasno v sodbi v zadevi *Liberato*, o kateri je Sodišče leta 2019 odločilo na podlagi uredbe Bruselj I. V tej sodbi je Sodišče navedlo, da tudi če je bilo kršeno pravilo o litispendenci, sodišča v državi članici sodišča, ki je prvo začelo postopek, priznanja ne morejo zavrniti samo iz tega razloga. Prav tako taka kršitev ni v očitnem nasprotju z javnim redom države članice, v kateri se zahteva priznanje.

⁴⁷ Konvencija o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah z dne 30. oktobra 2007, UL L 339, 21.12.2007, str. 1.

⁴⁸ Konvencija o priznavanju in izvrševanju tujih arbitražnih odločb, sprejeta 10. junija 1958, ki je začela veljati 7. junija 1959, Zbirka pogodb Združenih narodov (UNTS), zvezek 330, str. 38 (Newyorška konvencija).

člena 71 v različnih državah članicah, je precej obsežen, pri čemer se najpogosteje omenjajo CMR⁴⁹ in druge konvencije na področju prometa.

V sodbi *TNT Express Netherland* (C-533/08) je Sodišče razsodilo, da je namen določbe uredbe Bruselj I, ki je enaka sedanjemu členu 71, uskladitev Uredbe s posebnimi mednarodnimi konvencijami. Poleg tega je pojasnilo, da je treba tako uskladitev izvesti, ne da bi bila ogrožena temeljna načela, na katerih temelji Uredba, zlasti prosti pretok sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, predvidljivost pristojnosti, dobro delovanje sodnega organa, čim večje zmanjšanje možnosti sočasnih postopkov in medsebojno zaupanje v ustreznost sodnega varstva v Evropski uniji. Sodišče je v tej sodbi določilo tako imenovani preizkus TNT, ki ga morajo nacionalna sodišča uporabiti, ko se uporabljajo pravila Uredbe in pravila posebne konvencije, ki spadajo na področje uporabe člena 71 Uredbe, da se zagotovi, da se pravila posebnih konvencij uporabljajo le, kadar ne vplivajo negativno na temeljna načela, na katerih temelji braseljski sistem. Sodišče je ta načela večkrat ponovilo, nazadnje v sodbi *Gjensidige* (C-90/22).

Predložitveni sklep litovskega vrhovnega sodišča v zadevi *Gjensidige* (C-90/22) dobro ponazarja težave, s katerimi se srečujejo nacionalna sodišča pri uporabi člena 71 Uredbe. Te težave se pripisujejo predvsem nejasnosti preizkusa TNT in naj bi ogrožale enotno uporabo člena 71 v državah članicah, zlasti ker so druge države članice poročale o podobnih izzivih.

Na splošno se zdi, da določbe Uredbe, ki urejajo razmerje med Uredbo ter drugimi pravnimi akti EU in mednarodnimi konvencijami, kadar se uporabljajo, dobro delujejo in zagotavljajo potrebno jasnost glede mesta Uredbe v sistemu pravnih aktov EU in mednarodnih pravnih aktov, ki tudi urejajo mednarodno pristojnost ali priznavanje in izvrševanje sodnih odločb. Kljub temu bi se lahko pri prihodnjem pregledu preučila možnost dodatne razjasnitve člena 71 glede na razlago, ki jo je podalo Sodišče.

6. HORIZONTALNE VSEBINE

6.1 Kolektivna pravna sredstva

Uredba ne določa posebnih pravil, ki bi se uporabljala za skupinske tožbe, navadno tožbe, pri katerih skupina tožnikov zahteva odškodnino od enega ali več tožencev, tako imenovana kolektivna pravna sredstva, kot so opredeljena v priporočilu Evropske komisije iz leta 2013⁵⁰. Zastopniške tožbe za varstvo kolektivnih interesov potrošnikov, kot so določene v Direktivi (EU) 2020/1828 o zastopniških tožbah⁵¹, spadajo v opredelitev kolektivnih pravnih sredstev iz omenjenega priporočila. Zastavljena so bila številna vprašanja o tem, ali je uporaba splošnih pravil o pristojnosti v zadevah v zvezi z delikti ali potrošniškimi pogodbami ustrezna za učinkovito obravnavanje kolektivnih odškodninskih tožb.

Sodišče je tovrstne zadeve obravnavalo večkrat: v sodbi *Henkel* (C-167/00) je ugotovilo, da se člen 5(3) Bruseljske konvencije (člen 7(2) Uredbe) uporablja za tožbe, ki jih vloži organizacija, ki zastopa interese potrošnikov. Vendar je tudi menilo, da se posebno varstvo, ki je v oddelku 4 Uredbe zagotovljeno posameznim potrošnikom, za take organizacije ne

⁴⁹ Konvencija o pogodbi za mednarodni cestni prevoz blaga, podpisana v Ženevi 19. maja 1956, kakor je bila spremenjena s Protokolom, podpisanim v Ženevi 5. julija 1978.

⁵⁰ Priporočilo Komisije z dne 11. junija 2013 o skupnih načelih za mehanizme kolektivnih opustitvenih in odškodninskih tožb v državah članicah v zvezi s kršitvami pravic iz prava Unije (2013/396/EU), UL L 201, 26.7.2013.

⁵¹ Direktiva (EU) 2020/1828 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2020 o zastopniških tožbah za varstvo kolektivnih interesov potrošnikov in razveljavitvi Direktive 2009/22/ES (Besedilo velja za EGP), UL L 409, 4.12.2020, str. 1.

uporablja. V sodbi *Schrems* (C-498/16) je Sodišče razsodilo, da se tožnik v primeru, ko so zahtevke potrošniku tožniku odstopili drugi potrošniki s stalnim prebivališčem v isti državi članici ali drugje (v drugi državi članici ali celo zunaj EU), za te odstopljene zahtevke ne more sklicevati na pristojnost v kraju svojega stalnega prebivališča na podlagi člena 18 Uredbe.

V dveh nadaljnjih odločbah v zadevah v zvezi s kolektivnimi pravnimi sredstvi je Sodišče podalo dodatna pojasnila o uporabi člena 7(2) v takih primerih, in sicer, da je treba kraj, kjer je prišlo do škodnega dogodka, preučiti za vsako odškodninsko terjatev ne glede na odstop ali združitev, katere predmet je (*CDC Hydrogen Peroxide SA*, C-352/13), ali da je kraj, kjer je prišlo do škode pri vozilih, opremljenih s programsko opremo, ki omogoča manipulacije, v državi članici, v kateri je bilo blago z napako kupljeno (*VKI/Volkswagen*, C-343/19). Vprašanje razlage člena 7(2) v takih okoliščinah se je pojavilo tudi v nedavni zadevi, o kateri v času priprave tega poročila še ni bilo razsojeno (*Stichting Right to Consumer Justice/Apple*, C-34/24). V tej zadevi je bilo Sodišču v okviru zahtevka za odškodnino zaradi domnevne kršitve konkurenčnega prava EU s strani spletne platforme, ki je načeloma dostopna po vsem svetu, predloženih več vprašanj o razlagi kraja, kjer je prišlo do škodnega dogodka ali kjer je prišlo do škode. Generalni pravobranilec Campos Sánchez-Bordona je v sklepnih predlogih, predstavljenih 27. marca 2025, ugotovil, da je za oba kraja ključna navezna okoliščina stalno prebivališče uporabnika. Pomembno je, da je generalni pravobranilec menil, da se člen 7(2) ne bi smel razlagati drugače, če tožbo vloži subjekt, ki je v skladu z nacionalnim pravom kvalificiran za vlaganje zastopniških tožb. Nazadnje, generalni pravobranilec je ugotovil, da je nacionalno postopkovno pravilo, ki sodišču omogoča združitev podobnih pravnih, ki potekajo v isti državi članici, združljivo s členom 7(2).

Vsa vprašanja, postavljena v teh zadevah, so se nanašala na pristojnost sodišč, in sicer na trenutno težavno uporabo člena 7(2) v kolektivnih tožbah zaradi nezmožnosti združitve postopkov pred enim sodiščem ali neobstoja možnosti združitve postopkov v kraju stalnega prebivališča enega od tožnikov (*forum actoris*) v kolektivnih tožbah potrošnikov, kadar imajo potrošniki stalno prebivališče v isti državi članici ali v različnih državah članicah⁵².

Zdi se, da lahko Uredba ustvari nepotrebna bremena za tožnike v kolektivnih odškodninskih tožbah, saj bi morali v večini primerov pravdo začeti pred več kot enim sodiščem. To pa lahko privede do nezdržljivih sodnih odločb. Čeprav lahko rešitve za ta položaj zagotovi s tem povezano pravilo o zahtevkih iz člena 30 Uredbe, morajo tožniki še vedno vložiti tožbo pri različnih sodiščih, preden pride do morebitne združitve pred sodiščem, ki je prvo začelo postopek. To za tožnike ustvarja dodatno breme, zlasti če so šibkejša stranke.

Zato bi se lahko pri morebitnem prihodnjem pregledu Uredbe to vprašanje dodatno preučilo, zlasti glede tega, ali Uredba zadovoljivo ureja pristojnost v kolektivnih tožbah (potrošnikov).

6.2 Vpliv digitalizacije na Uredbo

Digitalna preobrazba se je začela precej pred sprejetjem Uredbe, vendar se odvija izredno hitro, tudi kot posledica krize zaradi COVID-19. Prišlo je do neprimerljivega premika gospodarskih dejavnosti s pretežno nespletne oblike na spletno, tudi z uporabo družbenih medijev, pametnih naprav, kriptovalut in tehnologij veriženja blokov, ter eksplozije povpraševanja po delu na daljavo in platformnem delu, ki je pospešila digitalno preobrazbo delovnih mest v Evropski uniji in zunaj nje. Hkrati je kriza zaradi COVID-19 poudarila tudi pomen digitalizacije sodnih postopkov pri zagotavljanju dostopa do sodnega varstva.

⁵² Študija je pokazala enako težavo pri zelo omejenih možnostih za združitev.

6.2.1 Digitalizacija „vsebine“

Ni presenetljivo, da sta množenje „digitalnih“ odnosov, ki so sami po sebi aterritorialni, in vse večja uporaba digitalnih tehnologij, ki so po naravi vseprisotne, prinesla številne izzive za uporabo Uredbe, ki pravila o pristojnosti tradicionalno določa na podlagi geografskih naveznih okoliščin.

Te glavne izzive dobro ponazarjajo zadeve, predložene Sodišču, v katerih predložitvena sodišča prosijo za smernice o uporabi Uredbe za „digitalne vsebine“. Nacionalna sodišča imajo med drugim težave pri ugotavljanju, ali je bil dogovor o pristojnosti veljavno sklenjen po spletu (*Tilman*, C-358/21) ter pri določanju kraja izpolnitve v zvezi z dostavo digitalnega blaga ali opravljanjem spletnih storitev (*VariusSystems*, C-526/23), če škodo povzroči aplikacija, ki jo je mogoče prenesti po vsem svetu (*Apple*, C-34/24).

Nova vprašanja in izzive bodo zagotovo prinesli tudi pričakovano povečanje uporabe tehnologij veriženja blokov, večja digitalizacija ustanavljanja podjetij, uporaba umetne inteligence v več sektorjih in ustvarjanje metaverzumov. Na primer psevdonimnost (ali anonimnost) strank, vključenih v transakcije, ali pogosto neznano število udeležencev v omrežju blokovne verige bi lahko povzročilo težave pri uporabi zelo osnovnega pravila stalnega prebivališča toženca.

Vendar se za zdaj težave, s katerimi se srečujejo nacionalna sodišča pri uporabi Uredbe v digitalnem okviru, ne razlikujejo toliko od težav, ki nastajajo v „nedigitalnem“ okviru. Na primer predlogov za predhodno odločanje, s katerimi so predložitvena sodišča prosila za smernice o določitvi kraja izpolnitve spletne pogodbe za namene člena 7 Uredbe, ni več od predlogov, ki se nanašajo na nespletne pogodbe. Poleg tega Sodišče tako kot za uporabo Uredbe na nedigitalnem področju zagotavlja koristne smernice o uporabi pravil Uredbe za digitalne vsebine.

V tej fazi torej niti vprašanja, predložena Sodišču, niti njegove odločbe, niti skopi podatki, zbrani na nacionalni ravni⁵³, ne omogočajo oblikovanja trdnih zaključkov o primernosti sedanjih pravil Uredbe v vse bolj digitalnem okolju.

6.2.2 Digitalizacija sodnih postopkov

Kar zadeva digitalizacijo sodnih postopkov, si Komisija dejavno prizadeva za digitalizacijo pravosodnih sistemov s posebnim poudarkom na digitalnem čezmejnem sodelovanju v civilnih in gospodarskih zadevah, da se zagotovita neprekinjen dostop do sodnega varstva ter nemoteno in učinkovito pravosodno sodelovanje ter da se zmanjšajo postopkovne zamude, upravno breme in stroški. Ta prizadevanja so dosegla vrhunec s sprejetjem svežnja za digitalizacijo⁵⁴ konec leta 2023, s katerim je bil komunikacijski kanal za pristojne pravosodne organe za 24 pravnih aktov (med drugim za Uredbo) spremenjen v digitalnega, poleg tega pa je bil vzpostavljen digitalen komunikacijski kanal (evropska točka elektronskega dostopa) med fizičnimi ali pravnimi osebami in pristojnimi organi za nekatere omejene primere komunikacije v civilnih in gospodarskih zadevah, vključno s postopki za priznanje,

⁵³ Zbiranje podatkov o vplivu digitalizacije vsebin na uporabo Uredbe, opravljeno v okviru študije, je prineslo skromne rezultate na ravni Unije in nacionalni ravni. Ni jasno, ali je to posledica pomanjkanja informacij o teh zadevah ali pomanjkanja pravnih.

⁵⁴ Uredba (EU) 2023/2844 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2023 o digitalizaciji pravosodnega sodelovanja in dostopa do sodnega varstva v čezmejnih civilnih, gospodarskih in kazenskih zadevah ter o spremembi nekaterih aktov s področja pravosodnega sodelovanja ter Direktiva (EU) 2023/2843 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2023 o spremembi direktiv 2011/99/EU in 2014/41/EU Evropskega parlamenta in Sveta, Direktive Sveta 2003/8/ES ter okvirnih sklepov Sveta 2002/584/PNZ, 2003/577/PNZ, 2005/214/PNZ, 2006/783/PNZ, 2008/909/PNZ, 2008/947/PNZ, 2009/829/PNZ in 2009/948/PNZ glede digitalizacije pravosodnega sodelovanja.

razglasitev izvršljivosti ali zavrnitev priznanja ter postopki v zvezi z izdajo, popravkom in umikom potrdila v skladu z Uredbo. Ta prizadevanja spremljajo okrepljena nacionalna prizadevanja držav članic na tem področju, kot je razvidno iz letnega pregleda stanja na področju pravosodja v EU⁵⁵ in Evropske strategije za e-pravosodje za obdobje 2024–2028, ki jo je pripravil Svet⁵⁶.

Da bi Komisija dosegla cilje svežnja za digitalizacijo, mora sprejeti več izvedbenih aktov. Kar zadeva Uredbo, mora biti izvedbeni akt sprejet do 17. januarja 2029, nanašal pa se bo predvsem na vzpostavitev decentraliziranega sistema informacijske tehnologije za komunikacijo med pristojnimi pravosodnimi organi in integracijo evropske točke elektronskega dostopa za več postopkov komunikacije, kot so postopki za zavrnitev priznanja v skladu s členom 45 Uredbe ter postopki v zvezi z izdajo, popravkom in umikom potrdil. Po začetku izvajanja se bodo ta nova pravila v državah članicah začela uporabljati v začetku leta 2031 ter bodo poenostavila in pospešila postopke v civilnih in gospodarskih zadevah s čezmejnimi posledicami.

Poleg digitalizacije obstoječih postopkov s spremembo komunikacijskega kanala, ki jo je prinesel sveženj za digitalizacijo, bi se lahko pri prihodnjem pregledu Uredbe preučili tudi nadaljnji načini za posodobitev njenega delovanja. Pri taki posodobitvi Uredbe bi se lahko upoštevale koristi digitalizacije in razmislilo o skrajšanju različnih rokov ali izboljšanju komunikacije med sodišči, na primer pri vzporednih postopkih. Preučila bi se lahko tudi popolna digitalizacija sodnih postopkov v primerih, v katerih se uporablja Uredba.

Komisija trenutno nima dovolj podatkov, ki bi kazali na neprimernost pravil Uredbe o mednarodni pristojnosti za digitalne scenarije in transakcije, vendar bi bilo treba razvoj dogodkov še naprej pozorno spremljati. Po drugi strani pa bi se lahko s pregledom Uredbe preučili mogoči načini za revizijo in poenostavitev postopkov na podlagi Uredbe v okviru digitalne reforme sistemov civilnega pravosodja, na čelu katere je sveženj za digitalizacijo.

7. SKLEPNE PRIPOMBE

Uredba je v več kot desetih letih uporabe delovala dobro in na splošno dosegla svoje glavne cilje – izboljšati pravno varnost glede sodišč, pristojnih za čezmejne spore, ter poenostaviti mehanizem za priznavanje in izvrševanje sodnih odločb.

Kljub temu je na področju, ki v prenovitvi Uredbe ni bilo v celoti obravnavano, in sicer na področju **razširitve pravil o pristojnosti na tožence, ki nimajo stalnega prebivališča v državi članici**, potrebna nadaljnja analiza, da se ugotovi, ali bi morala biti taka razširitev predmet zakonodajnega ukrepa.

Poleg tega bi lahko razmislili o dodatni pojasnitvi ali poenostavitvi številnih pojmov, da bi izboljšali njihovo uporabo v praksi. To velja za več določb, ki se nanašajo na področje uporabe, kot je **izključitev arbitraže**, ter pojem „sodišče“ ali določbo o **začasnih ukrepih, vključno z zaščitnimi ukrepi**.

Prav tako bi lahko raziskali možnost nadaljnje poenostavitve in povečanja učinkovitosti določb o pristojnosti, zlasti tistih v **členu 7(1) in 7(2)** ter tistih, ki so povezane s potrošniškimi pogodbami. Podobno bi lahko razmislili, ali bi bilo mogoče **pravila o priznavanju in izvrševanju** še bolj racionalizirati in poenostaviti.

⁵⁵ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropski centralni banki, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij z dne 20. marca 2024 (COM(2023) 309 final): Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2023.

⁵⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15509-2023-INIT/sl/pdf>.

Potrebna je tudi nadaljnja analiza, da se ugotovi, ali bi se lahko potrebna postopkovna orodja dodatno okrepila z zakonodajnim ukrepom, da bi zajela nekatere vrste zahtevkov, kot so tisti, ki se navadno imenujejo **kolektivna pravna sredstva**.

Nazadnje pa bi lahko razmislili o možnosti za **izboljšanje usklajevanja med Uredbo in mednarodnimi pravnimi akti** ter **načinih za posodobitev in poenostavitev postopkov** v skladu z Uredbo v okviru **digitalne reforme sistemov civilnega pravosodja**.

Komisija **bo zato začela formalni pregled** Uredbe, da se preuči in morda pripravi predlog za spremembo ali prenovitev Uredbe v skladu s pravili za boljše pravno urejanje, če se pri tem pregledu ugotovi, da so spremembe potrebne in ustrezne.